Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Kuntoutussäätiön lausunto

Palvelujohtaja Ira Vahtero, toimitusjohtaja Riikka Shemeikka

Kuntoutussäätiö

Tiivis taustoitus lausujan näkökulmaan

- Kuntoutussäätiö on **asiantuntijaorganisaatio, joka rakentaa ratkaisuja työkyvyn, toimintakyvyn ja osallisuuden vahvistamiseksi**. Toimintamme perustuu tutkittuun tietoon, aitoihin asiakaskokemuksiin ja pitkäjänteiseen kehittämistyöhön.
- Olemme toimineet **kuntouttavan työtoiminnan** ja vastaavien palvelujen palveluntuottajana pääkaupunkiseudulla vuodesta 1980 alkaen. Keräämme systemaattisesti asiakaskokemusdataa ja arvioimme toimintamme vaikuttavuutta eri menetelmin. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintamme kautta olemme myös aktiivisesti **tutkineet ja kehittäneet kuntouttavaa työtoimintaa.**
- Tuotamme tietoa päätöksenteon ja palvelujen kehittämisen tueksi. **Vaikuttamiskampanjoillamme tuomme tiedoksi TKI-toimintamme tuloksia** samoin kuin tukea tarvitsevien ihmisten ääntä päättäjille, asiantuntijoille ja suurelle yleisölle. Esimerkkejä viimeaikaisista tiedolla vaikuttamisen kampanjoistamme ovat muun muassa PitkäMatkaTöihin (2025), OlenArvokas (2024) ja HyvinvoivaTulevaisuus (2023).
- **Oman palvelutoimintamme vaikuttavuutta** osoittaa muun muassa se, että kuntouttavan työtoimintamme Virta-paja tuotti vuonna 2024 julkiselle sektorille jopa 2,30 euroa jokaista siihen sijoitettua euroa kohden (SROI-mittaus).

Tiivistys Kuntoutussäätiön lausunnosta: Yleinen kanta

- Pidämme tärkeänä hallituksen tavoitetta vähentää hallinnollista työtä ja selkeyttää palvelujärjestelmää, mutta esitämme huolemme siitä, että ehdotetut muutokset voivat heikentää kaikkein heikoimmassa asemassa olevien henkilöiden pääsyä kuntouttavan työtoiminnan ja muun tuen piiriin.

Tiivistys Kuntoutussäätiön lausunnosta: Keskeiset huomiot

1. **Palvelujen saatavuus ja yhdenvertaisuus**: uudistuksessa on riski, että osa henkilöistä, joilla on työ- ja toimintakyvyn rajoitteita mutta ei toimeentulotukioikeutta, jää palvelujen ulkopuolelle.
2. **Yhteiskunnalliset hyödyt ja vaikutukset kustannuksiin**: Arvioidemme mukaan kuntouttava työtoiminta tuottaa yhteiskunnalle enemmän hyötyä kuin siitä aiheutuu kustannuksia. Toiminnalla on pitkän aikavälin vaikutuksia, jotka muun muassa vähentävät syrjäytymisestä aiheutuvia kustannuksia, jotka jäävät toteutumatta, jos palvelujen saatavuus tai laatu kärsivät.
3. **Hyvinvointialueiden ja työllisyysalueiden yhteistyö**: on varmistettava, että monialainen työllistymissuunnitelma toimii aidosti yhteisenä välineenä ja ettei sen soveltamiskynnys nouse liian korkeaksi.

Tiivistys Kuntoutussäätiön lausunnosta: Keskeiset huomiot

4. **Lainsäädäntöuudistusten ja kehittämistoiminnan toteutus**: Toimintaa uudistettaessa on varmistettava toiminnan jatkuvuus ja laatu asiakkaan näkökulmasta. Lisäksi uudistustoimet ja kehittämistyö tulisi toteuttaa osana laajempaa käynnissä olevaa sosiaalihuollon työllistymistä edistävien palvelujen kokonaisuutta.

Tiivistys Kuntoutussäätiön lausunnosta: Ehdotukset

1. Lainvalmistelussa on **varmistettava, että monialaisen palvelutarpeen arviointiin ohjautuminen** on sujuvaa ja että myös ne henkilöt, jotka eivät saa toimeentulotukea mutta tarvitsevat kuntouttavaa tukea, voivat päästä palvelun piiriin.
2. **Kuntouttavan työtoiminnan kehittäminen** tulee kytkeä laajempaan työkyvyn ja osallisuuden vahvistamisen kokonaisuuteen, ei pelkästään hallinnolliseen näkökulmaan. **Kolmannen sektorin osaamista** tulee hyödyntää kuntouttavan työtoiminnan ja vastaavien palvelujen sekä niiden hyötyjen, vaikutusten ja vaikuttavuuden arvioinnin ja seurannan kehittämisessä.
3. Esityksen vaikutuksia asiakkaiden hyvinvointiin ja syrjäytymisriskiin tulee **arvioida ennen lain voimaantuloa** ja seurata systemaattisesti.

Tiivistys Kuntoutussäätiön lausunnosta: Yhteenveto

- Kannatamme hallinnollisen työn vähentämistä, mutta tuomme esiin **huolemme sellaisista muutoksista, jotka kaventaisivat pitkäaikaistyöttömien ja osatyökykyisten mahdollisuuksia saada tukea**.
- Kuntouttava työtoiminta on tärkeä osa yhteiskunnan sosiaalista turvaverkkoa ja sen **kehittämisen tulee perustua vaikuttavuuteen**, ei pelkästään lyhyen aikavälin kustannusnäkökulmaan. Kehittämiseen on otettava mukaan kolmannen sektorin asiantuntijaosaaminen.

- **Asiakaskokemustarina:**
  ”Toimettomuus vetää ympäri kuonoa” – Kuntoutussäätiö

Lähteet

- Ala-Kauhaluoma M., Keskitalo, E. Linqvist, T., Parpo A. (2004). Työttömien aktivointi. Kuntouttava työtoiminta -lain sisältö ja vaikuttavuus. Stakes, tutkimuksia 141.

- Hilli, P., Ståhl, T., Merikukka M., Ristikari, T. (2017) Syrjäytymisen hinta – case investoinnin kannattavuuslaskelma. Yhteiskuntapolitiikka 82 (2017): 6, 663-675.

- Hokkanen, A., Sihvonen, A-P., Hausen, A., Stenberg, J., Vuorelainen, A., & Voijola J. (2025) Rikostaustaisten työelämäosallisuutta edistäviä ja hankaloittavia tekijöitä. Selvitys, Rikostaustaisten työelämäosallisuuden kiihdyttämö, HOOK-hanke. Kuntoutussäätiö.

- Lehtonen, J. (2025). Kuntoutussäätiön Virta-toiminnan vaikuttavuus. Laurea ammattikorkeakoulu.

Kiitos mielenkiinnosta!

Kuntoutussäätiö